



Številka zadeve: DPRS-2015-50-1

Datum: 30.9.2015

Ministrstvo za infrastrukturo
Direktorat za energijo
Langusova 4
SI-1535 Ljubljana
Poslano na: mzi.eks@gov.si

Zadeva: Pripombe DPRS na Predlog usmeritev za pripravo Energetskega koncepta Slovenije.

Spoštovani,

Na spletni strani Ministrstva za infrastrukturo (MZI) smo zasledili, da poteka javna razprava glede smernic za pripravo Energetskega koncepta Slovenije do 30. septembra 2015. Društvo za preučevanje rib Slovenije (DPRS) se zavzemamo za ohranitev rib in njihovih habitatov. Ker priprava Energetskega koncepta Slovenije posega tudi v ribje habitate, podajamo pripombe in predloge za pripravo Energetskega koncepta v delu, ki se nanaša na vodotoke, življenski prostor rib. Pri gradnji hidroenergetskih objektov se močno in pogosto uničujoče posega v habitate rib, tudi do te mere, da nekatere vrste rib izginejo. Na območju reke Drave je bila izvedena raziskava (Šumer in sod., 2014)¹, ki je pokazala, da je zaradi izgradnje hidroenergetskih objektov izginilo kar 17 vrst rib, kar kaže na resnost problematike umeščanja hidroenergetskih objektov v prostor.

V dokumentu za javno razpravo »Predlog usmeritev za pripravo energetskega koncepta Slovenije« (MZI, 2. junij 2015) je navedeno, da so v dokumentu začetni ključni elementi, s katerimi se usmerja prehod Slovenije v **nizkoogljično družbo**.

Naši predlogi za prehod Slovenije v nizkoogljično družbo so:

1. Najprej naj se **izvede temeljita analiza alternativnih ukrepov** za zmanjšanje porabe energentov in poda ocena, za koliko bi se zmanjšalo izpuste toplogrednih plinov. Na podlagi tega se določi še izkazana potreba po električni energiji za Slovenijo.

Podajamo nekaj alternativnih ukrepov za katere menimo, da bi morali biti zajeti v tej analizi:

1.1 zmanjšanje porabe fosilnih goriv, zaradi tranzitnega prometa. V dokumentu je navedeno, da Slovenija letno uvozi za dobri 2 milijardi EUR fosilnih goriv, ter da je za tako veliko odvisnost vzrok v **veliki meri promet**.

¹ Šumer, S., Povž, M., Štraus, M. in J. Prezelj. 2014. Ocena stanja ribjih populacij v reki Dravi na območju vplivnega področja HE Formin in smernice za izboljšanje stanja. 25. Mišičev vodarski dan 2014. Zbornik prispevkov, str. 212-218. <http://mvd20.com/LETO2014/R32.pdf>

Slovenija je tranzitna država, zato so ključna vprašanja:

- kako urediti tranzit, da se bo zmanjšala poraba fosilnih goriv in s tem izpust toplogrednih plinov v atmosfero v Sloveniji,
- kakšna je energetska odvisnost fosilnih goriv v prometu državljanov Slovenije,
- koliko fosilnih goriv je namenjenih tranzitu,
- koliko izpustov toplogrednih plinov, zaradi zgorevanja fosilnih goriv v prometu, bi se zmanjšalo, zaradi usmeritve tranzita na železniški promet,
- koliko električne energije bi potrebovali za železniški promet

Za nizkoogljično družbo je ključna ureditev tranzitnega prometa, ki bi ga bilo potrebno usmeriti na železniški promet. Potreben je razvoj železniške infrastrukture, če bomo želeli zmanjšati izpuste toplogrednih plinov, zaradi prometa.

1.2 energetske prenovе objektov:

- koliko lahko tukaj zmanjšamo porabe energentov in hkrati izpustov toplogrednih plinov?

1.3 zamenjava gospodinjskih aparatov z aparati z manjšo porabo energije – energetska varčni gospodinjski aparati – subvencioniranje nakupa teh naprav

- koliko lahko tukaj zmanjšamo porabe energentov in hkrati izpustov toplogrednih plinov?

1.4 samooskrba stanovanjskih hiš s fotovoltaike, majhnimi vetrnimi elektrarnami... vse za individualno rabo.

1.5 Nadgradnja oz. posodobitev obstoječih energetskih objektov, npr. HE novejša tehnologija, boljši izkoristek...

1.6 Izboljšanje javnega prometa

1.7 Vlaganje denarja v razvoj in načrtovanje energetske samooskrbnosti posameznih objektov, razpršena samooskrba

1.8 Še druge možne alternative za zmanjšanje porabe energije in zmanjšanje izpustov toplogrednih plinov

Namen pridobivanja energije ne sme biti dobiček s prodajo energentov na zunanji trg, temveč samooskrba in sprejetje vseh možnih ukrepov za zmanjšanje porabe energije in posledično zmanjšanje izpustov toplogrednih plinov. Šele na podlagi tega, če se izkaže, da še potrebujemo energijo, se poseže v okolje in izrabi obnovljive vire energije. Namreč, vsak energetski objekt ima negativni vpliv na okolje in človekov življenjski prostor, zato je potrebno najprej izkoristiti vse druge možne ukrepe. Posegi v prostor morajo biti zadnji možni ukrep.

2. Pripomba na točko 3.2 ELEKTRIČNA ENERGIJA

Dokument navaja, da bo rezultat večje energetske učinkovitosti zmanjšanje celotne rabe energije, vendar se bo v okviru tega zmanjšanja povečal delež električne energije. Vprašanja, ki se tukaj zastavljajo so:

- Kolikšna je ocena alternativnih ukrepov za zmanjšanje porabe energije, za koliko se bo poraba zmanjšala?

- Kolikšna je ocena, da se bo povečal delež električne energije, zaradi sprejetih ukrepov za zmanjšanje porabe energije?

Navedba v dokumentu: »Zagotoviti želimo največjo možno izrabo OVE glede na okoljsko sprejemljivost in ekonomsko upravičenost.« Ta trditev ne kaže na trajnostni razvoj, saj je namen maksimalno izkoristiti obnovljive vire energije oz. naravne vire, med katerimi je tudi voda. V kolikor bomo maksimalno izkoristili OVE vode, smo bodočim generacijam porabili v celoti OVE, t.j. voda. Namesto te navedbe predlagamo: »Glede na ugotovljene potrebe Slovenije, želimo energijo zagotoviti z izrabo OVE, ki bo v najmanjši možni meri vplivala na okolje in bo sočasno tudi ekonomsko upravičena.«

Električna energija proizvedena iz OVE kot »slovenski izvozni proizvod« je v nasprotju s konceptom trajnostne in nizkoogljične družbe. Predvsem hidroelektrarne predstavljajo velik vir toplogrednih plinov in trajno uničujejo vodotoke ter na več načinov ogrožajo vir pitne vode za prebivalce Slovenije. OVE – Obnovljivi Viri Energije **niso okolju prijazni**, temveč so ob ustreznem trajnostnem gospodarjenju lahko neskončni. Negativni vplivi, ki jih imajo OVE na okolje ter njihovo prekomerno izkoriščanje našim otrokom onemogočajo uživanje ekosistemskih uslug, ki smo jih deležni sami.

Sprašujemo se ali je proizvodnja energije in izraba naravnih virov za zunanje trge za ceno trajno uničenega okolja in odtegnitev ekosistemskih uslug za državljane republike Slovenije sprejemljiva? Glede na to, da spremljamo v medijih: »Rekordno nizke cene elektrike na evropskih borzah so se lani že začele poznati tudi v rezultatih slovenskih energetske družbe, ki so v za preostalo gospodarstvo najbolj kriznih letih veljale za nedotakljive trdnjave. Večini upadajo prihodki, zmanjšujejo se dobički, nekatere so zabredle v rdeče številke. Glede na projekcije cen elektrike se bo to gibanje najverjetneje nadaljevalo.« (To so najbolje plačani šefi energetske družbe, Finance, 28.9.2015)

3. Pripomba na točko 3.3 PROMET

Predlagamo, da Slovenija resno pristopi k ukrepu usmerjanja tranzita na železniške tire. Denar se usmeri v izgradnjo železniške infrastrukture.

Poročilo o razvoju 2015² navaja, da ima Slovenija dvakrat višji delež rabe OVE za ogrevanje od EU, skoraj za polovico višjega pri elektriki, **nižjega pa pri rabi OVE v prometu.**

4. Pripomba na točko 3.4 TOPLOTA

Predlagamo ukrep energetska prenova objektov, kar bo prispevalo tudi k zagonu gradbenega sektorja.

5. Pripomba na točko 4.1

V dokumentu je navedeno, da se bo prizadevalo, **da bo do leta 2035 izkoriščen celoten energetski potencial rek, ki ga je mogoče izkoristiti na trajnostni način.** Pri rabi energetskega potenciala rek je pri oceni trajnosti takšnega pridobivanja električne energije nujno potrebno enakovredno upoštevanje vseh komponent trajnostnega razvoja, vključno s komponento trajnostne rabe biodiverzitete in ekosistemskih uslug. Zaradi velikega vpliva na okolje, še posebej na biodiverzitet, marsikje po svetu hidroenergija ne šteje med trajnostne načine pridobivanja električne energije. Ta cilj je glede na navedeno nesprejemljiv. Potrebno je postopno umeščanje HE objektov predvsem

² Poročilo o razvoju. 2015. Obnovljivi viri energije, Urad RS za makroekonomske analize in razvoj, str. 158-159.

glede na potrebe družbe in ekonomsko upravičenost. Celotna izraba naravnega vira vode je, že brez upoštevanja drugih komponent trajnostnega razvoja, netrajnostno. V času do leta 2035 lahko pride do razvoja novih tehnologij, ki ne bodo zahtevale takšnih posegov v vodotoke.

Pri morebitni nadaljnji izrabi vodnih virov je potrebno ob upoštevanju dejstev navedenih zgoraj upoštevati tudi dejstvo, da Slovenija že danes skoraj vso električno energijo iz OVE proizvede s HE, ter da spadamo med države z najbolj izkoriščenim vodnim potencialom v svetovnem merilu. Poročilo o razvoju 2015 navaja, da je v sestavi OVE pri elektriki hidroenergija prispevala kar devet desetin, kar je visoko nad povprečjem v EU. V povprečju EU je hidroenergija k proizvodnji elektrike iz OVE prispevala precej manj, okoli 42 %. Posledično je energetska izraba hidroenergije že sedaj netrajnostna in vodotoki so prizadeti že do mere, ki ne le ne dopušča nadaljnje izrabe tega naravnega vira, temveč zahteva izboljšanje trenutnega stanja z zmanjšanjem energetske izrabe. Tudi analize obremenitev voda kažejo, da je največ vodnih teles površinskih vod v slabem stanju zaradi hidromorfoloških obremenitev³. Nadaljnje umeščanje HE v prostor v večjem obsegu je z vidika ohranjanje narave in trajnega zagotavljanja ekosistemskih uslug nesprejemljivo.

Rabo OVE naj se spodbuja na način, da se spodbuja veliko število majhnih proizvajalcev energije z namenom doseganja energetske samozadostnosti na ravni posameznih gospodinjstev in lokalnih skupnosti. Velikih proizvodnih objektov, ki so običajno povezani z velikimi posegi v prostor, in katerih primarni namen je komercialni, naj se zaradi vprašljivosti trajnostne komponente takšnega početja ne spodbuja.

Pri izrabi vetrnega potenciala Slovenija zaostaja za sosednjimi državami s podobnimi naravnimi danosti. Tukaj bi bilo smiselno uporabiti pristop naveden pod točko 1 ter vetrne elektrarne umeščati na območja, ki so z vidika ohranjanja narave in tudi z vidika ohranjanja krajine, turističnega potenciala Slovenije in drugih vidikov primernejša (npr. ob avtoceste, obrtne in industrijske cone, ob daljnovode, na velike njivske površine...), kot to na primer počnejo v Republiki Avstriji.

6. »NO GO AREAS«

Predlagamo določitev območij, kjer umestitev HE objektov ni možna, določitev izključitvenih con, t.i. »no go areas«. Navajamo samo primer, ki po našem mnenju izpolnjuje te kriterije, seveda pa bi bilo potrebno izvesti ustrezno raziskavo celotnega ozemlja Slovenije.

Reka Mura zagotovo ustreza temu kriteriju. Odlikuje jo njena izjemna biotska raznovrstnost. Ker je človek stoletja živel z reko Muro, se je ob njej razvila tudi svojevrstna in bogata kulturna dediščina. Lokalno prebivalstvo je prepoznalo to naravno in kulturno dediščino kot vrednoto in kot prednost pri razvoju turizma. Lokalno prebivalstvo je močno navezano na reko Muro in življenje ob njej, na kar kažejo tudi dogodki iz preteklosti. Že v 80-ih letih so bili prvi poskusi umeščanja HE na reki Muri. Danes se ponovno presoja o njihovem umeščanju v ta prostor, kljub nasprotovanju civilnih iniciativ.

Zaključek

Pri pripravi Energetskega koncepta Slovenije je nujen celovit pristop, ki bo upošteval pojem trajnosti in ne maksimalnega izkoriščanja naših dobrin za izpolnjevanje potreb trenutne prepotrošne generacije. Skrb za bodoče generacije je naša dolžnost. Maksimalna izraba energetskih virov kot cilj energetskega koncepta je nesprejemljiva in netrajnostna. Glede na številne netrajnostne cilje v

³ Stanič Racman in sod. (2014): Priprava načrta upravljanja voda za vodni območji Donave in Jadranskega morja 2015 – 2021. <http://mvd20.com/LETO2014/R2.pdf>

obravnavanem dokumentu, ki škodujejo okolju, predlagamo tudi nujno uskladitev dokumenta z zakonodajo s področja varstva narave in okolja.

Lep pozdrav!

Andreja Slameršek

Predsednica

A handwritten signature in cursive script, reading "A. Slameršek".